

SZÉKESFEJÉRVÁR.

TÁRSADALMI HETILAP.

A fejérmegyei gazdasági-egylet, iskolatanács és a fejérmegyei tanítók egyletének közlönye.

Megjelen minden vasárnap.

A lap ára

házhöz hordással vagy postán küldve:
Egy évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Hirdetmény

a bélyegdíjon felül, minden három hasábos petsor: Megrendelőinktől 6 — nem megrendelőinktől 8 kr-ért igrtattatik be.

1871. szeptember 17-én.

12. szám.

II. félévi folyam.

A lap szellemi részét illető közlemények „Székesfejérvár“ szerkesztőségéhez, — belváros, szt. István-utca 176. — küldendők.

A lap ára, hirdetmények és a hirdetményekérti díjak a „kiadó-hivatal“ Klöckner Péter könyvkereskedésében vétetnek fel.

Nyilttérbeni közlemények után három hasábos petsorért 10 kr. fizetendő.

Kéziratok nem küldetnek vissza.

Néhány szó a cholera-ról*).

Egy vendég érkezett hazánk határaihoz, sőt bir szerint határait át is lépte már, a világismeretes cholera, melynek magyar irodalmi elnevezése — epemirigy — a kór lényegét nem értelmezi, de eredeti bölcsőjének ismertetése elvezethet lényegének megközelítő magyarázatához.

Ázsiában a Himalaya hegylánc oldaláról fakadó több mint száz folyónak közös folyamága a Ganges, mely régi még nem szabályozott Tiszánkhoz sokban hasonlít. Számlálhatlan iszapos tavak, nagyterületű sárrétek szegélyezik bizonytalan partjait. A területi szélessége két-három, esős időszakban 15—20 mértföldre kiterjed, és még így is ritka helyen hajózható a zátonyok, fatuskók nagy száma miatt. Környékében helyezett falvak gunyhói falákon állanak úgy a hogy biztosítva a vízradás ellen. Húszszagu iszapos torkolatánál a bennlakó sem tudott letelepedni. Ezen névtelen szigetekkel beszórt folyó túlgazdag a víziállatok minden nemében, melyek büzhödtt hulláitól tisztának ritkán látható; sőt a bennlakos indusnép túlszaporodását mér sákló százados egyházi szokás — a szent Gangesben meghalni, illetőleg belefuladni — azt indus-temetővé tette. Ezen állati hullák egyrészt élelmül szolgálnak a folyam ezernyi mellék vízmedence lakóinak, másrészt a szélesen elterülő víz csekély esése, zátonyok, sűrűs bozótok miatti lassu árama a forró napsugár hatása mellett dögleletes mocsárlégrék támogatásának főleg szélcsendes időben, melynek kártékonyását a buja növényzet rothadó iszapja még nagyobb mértékben fokozza, mit a ritkán színtelős helyi járvány szomoruan tanusít, europainak pedig elviselhetlen.

* Ezen időszéri, — érdekes értekezést ajánljuk olvasó közönségünk; s vidéki kartársaink figyelmébe. Szerk.

Az indus népesség, mely hus eledel nélkül kizárólagosan rizskásával, s egyéb gyümölcsökkel él, gyenge alkata, erő kifejtésre kevésbé alkalmas. Ez okból is a száz millionyi népcsalád egy fegyveres angol kereskedelmi társulat által leigázható volt, és megismerte a hozott civilizációból a nagy adóztatást és a pálinkát. A jelen század elején 1817-ben a megelőző két inséges év után mintegy elkészült ezen angol árendába jutott, és a dűsan termő hazai földjén kívül mindenéből kifogyott nép a járványos cholera-ra, azon nagymérvű kórállapotra, mely egy értelmű az egész élő természet, a föld, lég, víz, a növény- és állatélet minden feltételeinek egyetemleges betegségével, és csak a megbomlott élettani rend főokainak — és ezekkel az egyéni emberi életnek nagymérvű elpusztulása után tér vissza annak régi egyensúlya.

Az emberi kéz százados befolyása, a haladási törekvések ösztömködése képes az égaljnak is változását előidézni. Példa erre saját hazánk hol a sok és gondatlan mohósággal eszközölt vízlecsapolás, erdőirtás stb., folytán a hazai mezőgazdaság rendszere módosulni kényszerült, a nemzeti háztartás ugyszólván kicseréltetett minden következményeivel. Tehát nem a világtrend menete hozta létre s terjesztette el a cholera-t, hanem az emberi mulasztások büne, a társadalmi, s ezek között a politiai viszasságok ösztömködése, az orvosrendőri, a közegészségügyi tekintetek elhanyagolása vádolható. Így történt ez más járványokkal, p. az amerikai sárgalázal, a törökországi pestissel, nem különben a cholera-val is a Ganges területén. Az égalji viszonyok módosulása, az angolosan erőszakos társadalmi helyzet új rendje, az inséges évek nyomorai mellett keletkezett a cholera, mely járványosan onnan elszármazott az egész földtekére főleg a kereskedelmi, közforgalmi utakon, először a nagyobb városokra, innen azok környékére, hol a ragályzó kóranyag, az

erjedő beteg ürülék honosította meg igazán a járvány hatalmát.

Az egyes ember, egyik úgy mint a másik ilyen adott viszonyokban él, mozog, küzd, ezen földgömbi kóros külbefolyásokkal. Az egyes egészsége megbirkózik vele, de fájdalom olykor csekély ürügy elég arra, hogy a járvány hatalmának gyorsan áldozata lehessen. Legnagyobb veszély fenyegeti a szesz italok által elgyengült, vízvegyes-vérti embereket, kik mint betegek legritkábban megmenthetők. Súlyosan szenved a mocsárlég telt sárrétvidék, hol a váltóláz egész éven át honos szokott lenni. Továbbá a szegénység mostohaságai, az egészségellenes viszonyok közepette tengődő család tagjai olykor egytől egy elhaláloznak.

A természettudományok tekintélyei, buvárai szerint a cholera-járvány csiráit a tisztatlanság útjain fejt ki, és terjeszti tovább. A ragály régi fogalma elesett, mely ellen a kivihetlen elszigetelés lett óvszerül alkalmazva; mainap az emberi életnek visszahatási képessége, az egészség az az: az emberi test szerveinek működési rendje, illetőleg elegendő erélye azon egyedüli hatány, melyet az ellenségesen fokozott ösztermészeti külbefolyások ellenében biztos óvszerül lehet tekinteni. Ezen szokatlan kórokok közepette tehát kiki vigyázzon, cselekedjék az egészségügyi életrend utasításai szerint, és minden, még csekélyebb hibát is elkerüljön, mert eredménye ez időszakban váratlanul is veszélyes lehet.

Elővigyázati szempontból első figyelmet érdemel a gyomor. Elkerülendő a nehéz, szokatlan minőségű mennyiségű eledel és ital. Ajánlatik a könnyű meleg reggeli hazuróli távozás előtt Az ebéd csekély súlyu, de tápgazdag legyen. Mellőzendő az élesztővel készült tésztaemű, az élesztő elemeivel járó sörítal, valamint ebéd előtt a gyümölcsnemű. Kevés de jó bor, tiszta víz szomjúsághól de nem szokásból szolgáljon italul. A jó házi kenyér nagyon pótolja a tápszegényebb

TÁRCZA.

Álom-élet — megvalósulhatlan álmokkal. Záradékkal a felett, hogy miért verjük a süket dobót?

Az egyszeri szabó után maradt fenn azon adoma, hogy álmában egy tüveg jó bort kapott ajándékban, azonban hogy azt még jobbá tegye s inyencz vágyait teljesen kielégíthesse, megfűszerezte, megczukrozta, s fel akarta melegíteni; de ezen műttét közben felébredt, s ekkor a sors keserű csapása felett akként tört ki. „De úgy kell nekem, miért nem ittam meg hidegen.“ Ehhez hasonlót mondott spieszbürger barátom is, kit álmában felpofoztak. Még reggel is méltó boszankodással mondá ellenfelének. „De hiszen, csak fel ne ébredtem volna, tudom úgy vágtalak volna vissza, hogy arról koldulnál.“

Ilyen formán jártam én is a napokban, amugy emberségesen kidisputálván magunkat a Ránicsnál, elvégeztük a közügyeket. — Építettünk színházat. — Szerveztük a megyét, várost. — Kiköveztük szép kockakövekkel még a marhavásártért is. — Eltöröltük a trafikot, fogyasztási adót. — Minden faluhoz külön vasutat építettünk, s ámtorisáltuk minden ember adóságát — szóval. — És ez az óriási népboldogító munka nem került több pénzbe, mint azon néhány olvasatlan halbszeitli csókaival egyenlősített piczulába, melyeket Netti és Mari kisasszonyok oly kedélyesen

gyűjtenek a misera plebs contribuenstől, s vándoroltatnak a mama trónja előtt elterülő közösügyes casának declarált, kendő alá rejtett, tányérba.

Mint kik igen helyesen végezték dolgukat megindultunk a szélrózsa különféle irányába hazafelé, s bár a hold méla fénye teljes díszben tündökölt, honfűi bánattól — — — ködös fövel, néhány cselést botlást leszámítva haza érkeztünk, s a kellő segédlet mellett, az elmaradhatlan erkölcsi predicatio bájos hangjai közben ágyba helyeztettem; s miután az álom vadangyalai a horkolási praeludiumot kifújták belőlem, és az estelijöket képező kását is hidegre fuvatták velem, a szelidebbek vetek ölle s vitték, mit tudom én hová. Szép kies ligetbe, elbeszéltek, hogy ez a kert „Halesz“-kert. Fekszik azon város határában, melyben mindent a jó isten végez, s azért ha lesz belőle valami, ha nem, csak is ő felelős Boldog lakosai értenek a buza és fakeserkesedéshez — s a kik ehhez sem értenek azok roppant áldozatkész emberek, — mindennap itt a kert melletti uton zarándokolnak mekkájukba, a szőlőhegyre, hol lelkesedésük közben minden jó és nemesre hajlandóknak mutatkoznak, hanem ezt reggelre othon kiveri belőlök az anynyuk.

A kerti pavillon tornyának ablakából mutatták a lábaink előtt elterülő várost, melynek közepén állott egy roppant nagy, gyönyörű palota. Azt mondták ez a színház.

Hű! — de szeretném közelről látni! Azt megtehetjük. Jer huzz csak más cipőket, mert tieiddel az utcát beszennyeznénk. No gondolám nálunk meg az utca szennyezi be nemcsak a lábbelit, hanem még a bőrödöt is.

Készen lévén az átöltözködéssel, siettünk tisztán tartott macadamon egész a fekete medvéig. — Innét kezdve már simára csiszolt márvány-talajon jutottunk a szent Flóriánig, ki akkor is öntötte kannájából az Eau de Colognet, mely tüde illattárral tölté be a léget.

Ezen illatárban jutottunk a „magyar király“ vendéglőig. — Sehol az utban semmi por, semmi dísztelenség, — még az ebek is selyem papucsban jártak, s mindegyik után egy egy közköltésen tartott, bársony liberias inas járt, hogy netáni szükség esetében szolgálatajára lehessen. A lovakon kauszuk patkó, és a vendéglő előtt a gyümölcsárus kofák, művészien faragott asztalokon tüvegvarang alatt felhalmozott ananász, dinnye, szőlő és fügét árultak. Közülök egyik felolvasást tartott a kettős fenekű itezék észszerűtlenségéről, és a piacrendezés üdvös voltáról.

Átellenben egy hajdani gyógyszerárból alakított czukraszda állott, melyben fűrge elevenségű lyánkák kínáltak az ambrozával fűszerezett nectárt meghaladó illatos fristít, melyet a világhírű speczi, különféle specziesekből főzött, míg az idő és a sok főzés magát is meg nem puhította — Mellette most már alig ismeretes régiségeket, hajdan kaszának, kapának nevezett földtűró szereket, — melyeket mostani gépiparunk már nélkülözhetővé tett — mutogat egy nevezetes bölcs, ki bebizonyította, hogy a szomszédjával közös lovának nem túros a háta.

Előbbre haladva itt már — a szőnyeg puhaságu ruganyos talajon — a színházhoz érünk, melynek alsó része tündér szépségű bazar, — hol a művelt izlés gyönyörködhetik — az utókor újabb művészetének műremekeiben.

Az oszlopszatos bejárason keresztül a színház előcsarnokába lépünk, hol a fejérvári születésű nagy emberek közül a költők, írók és művészek carurrai márványból vésett élethű és nagyságu szobrai között ott áll Piros Pistái is pappendekliből — az orra körül czinoberrel szépen pirosra festve, kezében tartva a helybeli nyomdakészítmény egyik ritka példányát, a visszasan nyomott „Szék esfejérvár“ mulhetti számát.

(Folytatása következik.)

kalácsot. Ecetes, fűszeres ételek megszorítva használók, ugorka, vörösrépa, dinnye félreendők. A mértékletesség törvénye szabjon határt legkevesebb élvezeteinkben. A gyomor tájéka gyapotszövetű övvel megóvando a hővesztés ellen, a többi ruházat is legyen időszerű. Nedves, nyirkos talaju tájakon pl. mezőkön, mély fekvésű kertekben, álló vizek melletti séta esti órákban veszélyes lehet a meghülés végett. Az éjjelrezt, korcsmázást vagy bárminéven nevezhető erőpazarló testi lelki örömeiket, úgy zárt helyiségben számosak együttlétét lehetőleg kerülni kell. Az erőtgyűjtő éjjeli nyugalom zavartalan maradjon.

Háztartásunkban keresetlen uralkodják a legnagyobb tisztaság, pinczében, udvaron, istállóban, sőt a ház előtt is az utcán, hol a közhatóság gondja lesz felügyelni. Az ürgödörök kiürítendő, mert a vasgáliczra, hamura, mézre, vasporra sat. bizakodni nem elég. Az ürgödörök tartalma egyébkor is a test szervezetéből kiküszöbölt, több mint haszonvehetlen szemét nagy ellensége az emberesti életnek — vasgáliczkő mellett is: ez csak büztelénítő de nem fertőtelenítő eszköz, azonban alkalmazása ajánlható marad. Az élestarak szellős helyen, nem pinczében szervezendők. A lakozók levegője minél többször megújítandó, nem pedig czukorfüst, zamatos fűszergőzzel telítendő; mert ezáltal az orrnak jót teszünk, de légjavítást nem eszközölünk.

Ha még is mindezen elővigyázat dacára baj merülne fel, forduljon kiki azonnal orvoshoz. Az idővesztés, életvesztéssé válhatik. Az ágybanmaradás meleg cserépedények, homok- vagy hamuzaccok, forró vízzel tölt palacsok általi melegentartás, czukortalan fekete kávéital gyógyeljárásnak elegendő az orvos megérkezéig. A már súlyánál fogva gyomorterhelő herbathea elvetendő. A baj kezdetén a csendesítő szerek lévén czélszerűek, az izgató, szeszestartalmu cseppeket, italokat, vörösbort kerülni a szenvedő. Nem ritkán pusztá félelemből bevett u. n. védszerek okozták a szerencsétlenséget. A mi korunkban elszaporodó élelmesség, a civilisatio árnya — a felebaráti élet rovására nem pirul a könnyenhiúságot, a menthető félelmet jó pénzért kizsákmányolni csudaszereivel. Az ilyen a szerárusnak hasznos dolgok fölött pálczát tör a lelkiismeretes józanság. Ezen szerek elvetendő. A beteg szobáját kevés ember látogassa. A szennyes ruhaneműek okvetlen és azonnal víz alá téveszenek és az nap még kimosatassanak, mert a járvány terjesztése sokszor ezen mulasztásnak betudandó.

Kiváló tüneményeknél: pl. Hasmenésnél a szigorú érend, valamint e czéla orvosi utasítás mellett kéznél tartott békítő szerek alkalmazandók. Szomjúságnál jégbehűtött víz, gyümölcszörp, narancslé, jégdarabkák szájbantartása legczélszerűbb. Hányásnál adandó kanalkint czukortalan fekete kávé, sodaviz, jégdarabkák, fagyalt csekély adagokban. Csuklásnál jégborogatás, mustárpép a gyomortájjon. Hidegülő elékülő tagoknál meleg bor, orosz thea, fekete kávé rummal, illószerek belélegzése javallhatók. Görcsnél a rángásban levő végtagok melegített szeszszőr- vagy posztó szövettel szorgalmasan dörzsölendők. Egyébb gyógyszereket idővesztégetés nélkül csak szakértő vélemény útján kell és lehet alkalmazni. Egyáltalában inkább semmit, mint rosszul cselekedni.

Az emberiség ügyéért buzgoló tudomány csudát minelni nem képes, csudát nem ígér; és ha a kor rohamos fellépése, az időtartam rövidsége, a járvány legyőzetlen hatálya folytán elégtelenségnek mutatkoznak a különben eredménybiztos gyógyszerek, még akkor is a szakértelem tanácsait pontosan végrehajtani lelkiismeretes kötelesség marad.

Összefoglalva a fentebbieket, a közelgő cholera ellen egy védelem van: az egészségtan szabályai szerint megóvni az egészséget. És ha még is szenvedőkké lennénk, szerezzük meg a segélyző orvosi tanácsot, hogy megvárthassuk önmagunknak, polgári kötelességeinknek, kedves háztartozóinknak, édes hazánkunk életünknek, azon szeretetnek, mely kapcsol maradjon mindannyiunk között minden időre.

Megyei.

„Fejérmegye leírása“-ból.

IV.

(Vége).

Ha valamely megjelent, vagy munkában levő könyvből ismertető kivonat közöltetik, annak csak oly terjedelmű kell lenni, hogy az érdekeltséget ugyan felkeltse, és a könyv czélját, irányát, és tartalmát jelezze, de semmi részét ki ne merítse, — ez okból Fejérmegye leírásának ismertetését ideje lenne bevégezni; de miután azon édes reményben ringatom magamat, hogy „Fejérmegye leírása“ annak idején a megyében egy iróasztalról, vagy könyvszekrényből sem fog hiányzani, érinteni akarom rövid kivonatban, mit fog azon könyv tulajdonkép mindent tartalmazni.

A mű két főrésze osztatott. Az első rész a megye rövid leírása földrajzi, statisztikai, s mezőgazdasági szempontból — fekvése, terjedelme, községek, és mivélési ágak szerint, érintve a birtokosok számát, és az adó alapul felvett tiszta jövedelmet — természeti tulajdonai, hegyek, vizek részletes leírása, éghajlati, s földtani viszonyok, a 101 község talaj jelzésével — birtoklasi viszonyok egy

nagy táblázattal, mely minden 200 holdon felüli birtokos nevét, községét, és birtok mennyiségét mutatja — állat, növény, és ásványországi termékek ismertetése — népességi, s lakhelyi viszonyok — ipar s kereskedelmi tényezők — közlekedési viszonyok egy távolsági táblázattal a községekre nézve az ország, és a megye fővárosától — a gazdaság fejlődésének története — Lillien és Horhy alkotásai — végül Fejérmegye teljes helynévtára

A második rész, mely minden egyes községből felkért közreműködők adataiból állítatik össze, mindent magában foglal, a mit a statistika, mezőgazdaság, és államgazdaság terén megjegyezni kellett, vagy lehetett. Feltaláljuk ott községként, és összesen a birtokosok számát a legkisebbtől a legnagyobbig, a gazdálkodási rendszerek ismertetéseit, urbéri és tagosztályi körülményeket, az összes épületek táblázatát lak, állatok, termények, vagy ipar üzleti használat szerint, a gazdasági mivélő eszközök, és gépek számát, és megnevezését községként és összesen, átlagos termelési táblázatot a főtermények szerint, munkabéreket — szakmány és napszámmunka viszonyokat, piaci árakat, iparüzletek kezelését, és eredményét, kertészeti, gyümölcstermelési és erdészeti adatokat, a szőlőmivélés részletes leírását, szóval mindent, mi egy mezőgazdasági statistika lényege, és lehetőleg rovatos táblázatba állítva, melyből úgy az egyes község, mint az egész megyére vonatkozó tételek egy tekintetre átnézhetők, végül megleend Fejérmegye térképe.

Ha egy ily mű természeténél, és az adatgyűjtés nagy nehézségénél fogva egyszerre nem is lehet hiánynélküli, és tökéletes, mégis mint tudomra első e nemben a gazdasági egyesületek munkálkodása közt nagy figyelmet érdemel; a statisztikai bizottság élén pedig azon férfiu áll, kinek nevéhez megyénkben annyi irodalmi, társaséleti, szóval a közéletre ható siker van köve t. i. Fekete János ur, a mi magában elég biztosíték.

Most pedig — hivatkozva azon élénk mozgalomra, mely a régészet, és történelem mezéjén nálunk is mutatkozik — legyen szabad mintegy figyelmeztetésül elősorolni azon községeket, melyek nevek, keletkezésük, vagy történeti és mondai emlékeknél fogva nevezetességgel bírnak, és kutatásra háladosat tért nyujtanak.

Aba falu, Aba Sámuel királyunk egykori mulató helye volt, pecsétje még a török időkből való, benne a buzakéve mellett fél hold van.

Acsa faluban a r. k. egyház boltozatán következő felirat áll: In Vento salVtis prelo CrVCI gLorlose hanC eCClesiam ponit reLlgo pavLina.

Adony itt állt hajdan „Ptolomeo salinum“ római város, és a rómaiak által épített töltés ma is országutnak használtatik.

Alap régi helység történetét 1359-ig ismerjük, egykor Gálfölde, és Cseföld.

Alcsuth határában római régiségek ásatnak, pecsétje 1671-ből való szárnyas czimer, közepén kardot tartó kéz „nobili Alcsut“ felirattal.

Magyar-Almás határában van az Árpádvölgy, Táborhegy, és Órhegy, ugyszinte a Burján erdő, Burján kapitány táborozási helye.

Rács-Almás történetét 1280-ig ismerjük.

Baracs határában római edények, pénzek, s fegyverek találtaknak, néhány év előtt téglákat találtak „Cohors VII. Pannonica“ felirattal.

Batta régen Százhalom nevet viselt; Árpád az Etelvárosi (O-Buda) lakoma után idáig vezetése seregét, itt osztá el 3 részre, s innét mentek szét hódítani; határában található magyar, római, és török régiségeket, és föld sánczok nyomait.

Falu-Battyán községben volt hajdan „Ingora“ város.

Szabad Battyán határában van Csikvár vagy Sik vár, és egy római temetkezési hely, hol patriciusi jelvényeket találtak.

Bicske hajdan Mátyás király erdeje volt, határában van „Szemillik“ barlang, hol monda szerint a tatárok hét falunépet füst által megfojtották.

Bodmér határában van a „Török vágás“-nak nevezett csatahely, és egy mecset romja.

Sárbogárd határában van a Bolond vár, melyet egykor Balla generalis védett a kurucok ellen, hajdani neve „Ampótfölde.“

Csabdi falu arról nevezetes, hogy egykor Toldi Miklósé volt.

Csákvár hajdan Csáki birtok Jótölés, Jáborhegy, Hajdúvágás nevű erdőkkel, Frádi lik nevű barlanggal, és a fomai pusztán „Hadrianum“ római város romjaival.

Csóka falu felett egy nevezetes vár rom áll, a Nádasdiak egykori lakhelye.

Csurgó határában van a „Tatárhegy“ monda szerint kövé vált tatárokkal, és a „vaskapu“, melyet a törökök a gaja vizének felfogására építettek.

Doboz falu, egykori birtokosáról Kisfaludi Sándornak kedvelt regéje szól.

Dunapentele határában volt hajdan „Anamana“ város.

Érd Hanzsa ba-a garázdálkodásairól, s Szapári Péter siralmas történetéről nevezetes, — földsánczok, és régiségekkel.

Igar falu hajdan római gyarmat volt.

Alsó-Szent-Iván határában van a Tancza bar-

lang tatárjárásai mondával, továbbá 2 sirhalom, melyek egyikében évek előtt egy márvány koporsót találtak, hol a jelek szerint Aurelius római császár leánya nyugodott.

Tács községben „Föveny“ várnak nyomait, és római fürdő helyeket találhatni.

Kajászó-Szt-Péter falu a „Tárnok“ völgyben fekszik, hol Macrinus pannoniai parancsnok a hunokkal megütközött, s hol 115,000 hun, és Keve vezér elesett.

Lovasberény határában van a Mihálvár (Czenki Mihályról nevezve) és a Sztivár, egy érdekes de hosszú mondával, melyet alkalmilag közlendek.

Tárnok falu a hun csatáról híres tárnoki völgyben fekszik.

Pákozdi hajdan Pakuz magyar vezér vára, s lakhelye.

Vereb falu határában pogány sírokat, és emlékeket találunk.

Zámoly Aba Sámuel szentegyházának romjaival, itt hajdan ütközet volt s Csák vezér megszállotta a fejevári basát, innét vette nevét.

De igen sok lenne mindazon váromokat, — Templarius, Johannrita, Carthausi, és Jesuita kolostorokat elősorolni, melyek e megyében találhatók, de ennyiből is látható, hogy a hun emlékektől kezdve a török világig minden irányban háladosat tér mutatkoznak a kutatásokra, különösen ha azon családok levéltáraiba tekinthetnénk, kik Sebők, Alapi, Csuthi, Barok, Baracska, Pálfi, Bicskei, Tinódi, Csáki, Salanvári, Dezső, Fehér, Ladányi, Buslai, Czenki, Kéri, Bósa, Sebrid részben kihalt fejérmegyei családok után örökölték, s hogy nem csak az Árpád honi, de az ő magyar honi kutatás sem volna sikertelen, mutatják a régi helynevek, melyek történeti nyomozásoknál sokszor adnak használható fonalat, ilyenek Órs, Alap, Verth, Aba, Bóth, Érd, Guth, Mány, Szabolcs, Tárnok, Tordas, Zámor, stb. maga Fehérvár pedig egy egész történeti emlék, melyet alig lehetne kimeríteni.

Mindezek után egy megyei múzeum eszméje, történeti okmánytár megindításával pusztán fehérmegyére igen kívánatos, és tanulságos intézmény lenne.

Most még néhány szót Fehérvár helyesírásáról, melyből a h betűt szerkesztő ur a j betűvel szorgalmasan felcseréli, s melybe én szép csendesen bele nyugodtam, jól lehet a dolog még nincs eldöntve; Rosty ur történeti alapon czáfolta a j betűt jogosultságát, én pedig azok nézetét tagadom, kik Fehérvárt azért írják j-vel, mert egykor feje és ere volt az országnak, az az főváros — de midőn ezen nevet kapta a „Székes“ jelzést, a mit különben nem kapott volna, mert a magyar nem szokott valamit kétszeresen értelmezni, sőt nyelvének sajátsága a rövidség; és ha már valamire azt mondta, hogy „feje“ — oda más szó nem volt szükséges. Valószínű, hogy a szín (Alba) gyöke a feh, és a szín utáni elnevezést igazolhatják azon fehér mészkövek, melyek a fehérvár körüli hegyekben vannak, s melyekből minden valészínűséggel a vár épült, továbbá a Fehérvár körüli fehér homokos, széksós talaj, mely a vár körül elterült.

Érdekes lenne e név mellett és ellen véleményeket hallani *).

Kiss László.

Városi.

A póttanfolyamra egybegyűjt tanító urak zárvizsgája Kolosváry Miklós tanfelügyelő s kir. tanácsos ur ő nagysága s Varsady Lajos II. tanfelügyelő ur jelenlétében szombaton f. hó 16-án délelőtt tartott meg, örömmel tapasztaltuk a felszólított tanító urak előadásai után, hogy a tanítgy újabb igényeinek megfelelőleg haladtak, a mi leginkább az előadások buzgó látogatásának tulajdonítható.

A vizsga végeztével tanfelügyelő ur ő nagysága a valás és közokt. minster nevében köszöntését nyilvánítva bucsut mond az utra készülő tanterfiaknak, ezek után Szász Ferencz tanító következő beszédet intézi a póttanfolyam két tanárhoz.

Nagyon tisztelt tanár urak! — A jelen paedagogiai póttanfolyami idény — melyre egyrészt a magas kormány rendelete, másrészt a nevelés-tanítás minél tökéletesebb fokrai emelkedhetés vágya bennünket ily szép számmal összegyűjtött — mondom e póttanfolyami idénynek — végőrái már-már megszámlálvák s visszatérőndők leszünk csendes házi tűzhelyeinkhez, hogy ott a tövises — de tanítói szép pályánkon hazánk gyenge növendékeit a tudomány édes tejével folytatlagosan tápláljuk, — de mielőtt ez történnék fogadjanak tőlünk néhány utó — mondhatnám véghangokat, melyekből a szeretetteljes ragaszkodás s bizalom édes szavai hangzanak.

A kötelezett iskolai tantárgyak — hogy mily nagy horderejűek nemzeti mivélődésünk mezéjén — ma már bizonyítgatni felesleges; — mi csak örömmel nyilváníthatjuk a fölött: miszerint a tantárgyak előadóiul Önöket megnyerni szerencsések lehetünk — (éljenzés) s a mily jól esett e póttanfolyam elején kegyetekkel találkozni — épen oly leverő a gondolat, hogy kedves Önöktől bucsuzni s életünkben talán a legutolsó kézszorítást eszközölni immár hivatal vagyunk. — De vigasztalja Önöket a valás pillanatában azon tudat: miszerint élénk előadásaiából szerzett tapasztalatainkat

*) Már nagyon sokat hallottunk